

STANISŁAW JUSZCZYK
Uniwersytet Śląski w Katowicach

CZTERDZIEŚCI LAT INSTYTUCJONALNEGO FUNKCJONOWANIA PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII NA GÓRNYM ŚLĄSKU¹

GENEZA

Korzeni górnośląskiej pedagogiki i psychologii należy szukać w okresie międzywojennym. W 1928 r. powołano do życia w Katowicach Instytut Pedagogiczny². Instytut w swoim planie pracy, oprócz omówienia działalności dydaktycznej, naukowej, zapowiedzi prowadzenia biblioteki pedagogicznej i pracowni psychologicznej, kierowania szkołami doświadczalnymi, zawarł projekt wydawania periodycznego biuletynu Instytutu pod tytułem „Chowanna”³. Bogata działalność Instytutu koncentrowała się głównie na kształceniu i dokształcaniu nauczycieli różnych specjalności.

Utworzenie Instytutu było wyrazem dążenia wojewódzkich władz oświatowych do umożliwienia nauczycielom pracującym na Śląsku zdobycia i pogłębienia wiedzy pedagogicznej⁴. Miejsce powstania Instytutu Pedagogicznego – Katowice – było bardzo ważne. Śląsk po latach oderwania od Polski potrzebował polskich tradycji pedagogicznych. Polska kultura, nauka i oświata były wyznacznikiem przynależności tych ziem do macierzy⁵.

Pismo naukowe Instytutu Pedagogicznego, zgodnie z tytułem zaczerpniętym z dzieła B.F. Trentowskiego „Chowanna”, czyli *system pedagogiki narodowej jako umiejętności wychowania, nauki i oświaty, słowem wykształcenia naszej młodzieży (Poznań 1842)* – miało charakter interdyscyplinarny, uwzględniało problematykę filozoficzną, psychologiczną, społeczną i historyczną, peda-

¹ Artykuł jest znacząco zredukowaną wersją pracy, która będzie opublikowana w „Chowannie” w 2016 r., zatytułowanej: *Jubileusz czterdziestolecia Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego. Rodowód – instytucjonalizacja – rozwój – zamierzenia*”.

² E. Czernichowski, *Organizacja i znaczenie Instytutu Pedagogicznego w Katowicach*, Katowice 1930, s. 19.

³ Zob. *Instytut Pedagogiczny w Katowicach*. Broszura Informacyjna. Nakładem IP. Gmach Gimnazjum Państwowego. Drukarnia W.L. Anczyca i s-ki, Poznań 1928, s. 5.

⁴ S. Juszczyk, *80 lat historii kształcenia nauczycieli na Śląsku*. Wydawca Fundacja dla Śląska, Katowice 2009.

⁵ A. Budniak, *Czasopismo pedagogiczne „CHOWANNA” (1929–1997). Zarys monograficzny*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1999, s. 8.

gogeniczną i kulturową. W przejęciu tytułu (Chowanna to legendarna starosłowiańska bogini – piastunka dzieci⁶ można się dopatrywać chęci rozwijania i kontynuowania pedagogiki narodowej i wychowania państwowego na kartach periodyku. W okresie międzywojennym redaktorami „Chowanny”, a stąd współpracownikami Instytutu Pedagogicznego byli m.in. profesorowie: Zygmunt Mysłakowski (Kraków), Mieczysław Ziemnowicz (Lwów, Kraków), Bohdan Nawroczyński (Warszawa), Stefan Szuman (Kraków), Florian Znaniecki (Poznań), Stefan Błachowski (Poznań), Jan S. Bystron (Warszawa), Stanisław Lempieński (Lwów) czy Helena Radlińska (Warszawa).

INSTYTUCJONALIZACJA

9 czerwca 1968 r. na podstawie ustawy z 5.11.1958 r. o szkolnictwie wyższym Wyższa Szkoła Pedagogiczna została połączona z Filią Uniwersytetu Jagiellońskiego w Katowicach, tworząc Uniwersytet Śląski. Pedagogika i psychologia rozwijały się w strukturze Wydziału Humanistycznego, w ramach dwóch katedr: Katedry Pedagogiki, kierowanej przez doc. dr. hab. Jana Bohuckiego oraz Katedry Psychologii, kierowanej przez prof. zw. dr. hab. Józefa Pietera. Fuzja tych katedr doprowadziła 26 czerwca 1969 r. do powstania Instytutu Pedagogiki i Psychologii, w którym rozpoczęły swe funkcjonowanie dwa zakłady: Zakład Psychologii kierowany przez prof. zw. dr. hab. Józefa Pietera⁷ oraz Zakład Pedagogiki, którego pierwszym kierownikiem był doc. dr. hab. Jan Bohucki⁸, a od 1971 r. doc. dr. hab. Adolf Molak⁹.

Pierwsze koncepcje badawcze Zakładu Pedagogiki realizowane pod kierunkiem doc. dr. hab. Jana Bohuckiego obejmowały zagadnienia z zakresu: pedeutologii, teorii wychowania, dydaktyki szkoły wyższej oraz historii oświaty i miały na celu unowocześnienie metod nauczania i wychowania, integrowanie środowiska wychowawczego i kształtowanie osobowości nauczycieli. Doc. dr. hab. Adolf Molak zainicjował badania dotyczące teorii funkcjonowania szkoły oraz struktury społecznej klasy z wykorzystaniem technik socjometrycznych.

Od 1 sierpnia 1973 r. Instytut Pedagogiki i Psychologii rozpoczął swe funkcjonowanie w strukturze nowo powołanego Wydziału Nauk Społecznych. 29 lipca 1974 r. zarządzeniem Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki Instytut Pedagogiki i Psychologii został rozdzielony na Instytut Pedagogiki i Instytut Psychologii. Funkcję dyrektora Instytutu Pedagogiki sprawowali ko-

⁶ Zob. W. Bobrowska-Nowak, *Kartki z przeszłości „Chowanny”*, „Chowanna” 1993, t. 1, s. 170. W. Andrukowicz, „Chowanna” – w dwusetną rocznicę urodzin Bronisława F. Trentowskiego, „Chowanna” 2009, tom jubileuszowy, red. W. Kojs, *Modalne aspekty treści kształcenia*, s. 12.

⁷ P. Kowolik, *Józef Pieter (1904–1989) – psycholog, pedagog, filozof*, „Nauczyciel i Szkoła” 2004, nr 1–2, s. 385–392.

⁸ Zob. M. Grzybowa, *Nauczyciel-eksperymentator, naukowiec, pedagog, pedeutolog. Życie – działalność edukacyjna – działalność twórcza Jana Bohuckiego (1901–1991)*, „Nauczyciel i Szkoła” 1997, nr 2(3), s. 141–145.

⁹ J. Golec, J. Bojda, *Słownik biograficzny ziemi cieszyńskiej*, Cieszyn 1998, s. 149.

lejno: doc. dr hab. Adolf Molak (1974–1976)¹⁰; doc. dr Henryk Gąsior (1976–1978)¹¹; doc. dr hab. Włodzimierz Goriszowski (1978–1980)¹², a następnie doc. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak (1980–1981)¹³. W autonomicznym Instytucie Pedagogiki przyjęto następujące podstawowe kierunki badań, z których wiele kontynuowanych jest do dziś: modernizacja i funkcjonowanie systemu oświatowego, kształcenie i doskonalenie nauczycieli, organizacja i zarządzanie szkolnictwem, jednolity system wychowania, funkcje wychowawcze i wpływ zespołów pracowniczych na postawy pracowników, pedagogika szkoły i pedagogika pracy, dydaktyka szkoły wyższej i problemy wychowania akademickiego, funkcjonowanie organizacji młodzieżowych, socjalizacja i resocjalizacja dzieci i młodzieży, integracja środowiska społecznego, w tym środowiska akademickiego, rola i wpływ oddziaływania środków masowego przekazu na młodzież, a ponadto dzieje instytucji i rozwój oświaty oraz myśl pedagogiczna regionu i całego kraju.

Problematyka prowadzonych badań naukowych w Instytucie Psychologii była szeroka, często miała wymiar stosowany i obejmowała np. warunki optymalizacji roli psychologa szkolnego i problematyki klasowych zespołów wyrównawczych, reedukacja uczniów, a w ramach psychologii pracy: mechanizmy zachowań w sytuacjach innowacyjnych w środowisku pracy, badania przydatności do pracy, psychologiczne podstawy kierowania organizacją i wiele innych. Instytut zorganizował Poradnię Wychowawczo-Zawodową i Korekcyjną dla celów praktyk zawodowych, świadczącą również usługi na rzecz dzieci i młodzieży oraz młodzieży studenckiej całego Uniwersytetu¹⁴.

Zarządzeniem Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z 30 września 1976 r. utworzono Wydział Pedagogiki i Psychologii, do którego zostały przeniesione Instytut Pedagogiki i Instytut Psychologii, a siedzibą nowego Wydziału stał się budynek po byłej szkole podstawowej mieszczący się przy ul. Tyszki 53 (obecnie M. Grażyńskiego), do którego dobudowano w 1979 r. standardowy hotel pracowniczy zaadaptowany na pokoje pracowników naukowo-dydaktycznych.

¹⁰ D. Drynda, *Molak Adolf*, [w:] Bobrowska-Nowak W., Drynda D., red., *Słownik pedagogów polskich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1998, s. 141–142.

¹¹ F. Bocian, *Henryk Gąsior – Jubileusz pedagoga*, „Nauczyciel i Szkoła” 1998, nr 2(5), s. 166–174.

¹² P. Kowolik, *Jubileusz 70-lecia urodzin i 50-lecia pracy zawodowej Profesora Włodzimierza Lecha Goriszowskiego*, „Nauczyciel i Szkoła” 1999, nr 2(7), s. 202–206.

¹³ P. Kowolik, *Prof. zw. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak – pedagog, psycholog i historyk wychowania*, [w:] M. Wójcik, red., *Wychowanie – Opieka – Wsparcie. Tradycje i doświadczenia polskiej pedagogiki oraz możliwości współczesnego ich wykorzystania*, GWSP, Mysłowice 2002, s. 17–21.

¹⁴ H. Gąsior, P. Barczyk, Z. Ratajczak, *Wydział Pedagogiki i Psychologii*, [w:] *10 lat Uniwersytetu Śląskiego*, Katowice 1978, s. 146–156.

ROZWÓJ

Pierwszym dziekanem Wydziału został jego organizator doc. dr Henryk Gąsior (1976–1981) – zob. *Uniwersytet Śląski*, 1998, s. 29. Od tej pory Wydział Pedagogiki i Psychologii zaczął się rozwijać niezwykle dynamicznie. Główne kierunki badań naukowych prowadzonych na Wydziale dotyczyły psychologicznych problemów funkcjonowania człowieka w sytuacji pracy, psychologicznych podstaw kształcenia zawodowego młodzieży, roli i miejsca szkoły w środowisku wielkoprzemysłowym, kształtowania kultury społecznej, podstaw przydatności zawodowej absolwentów szkół zawodowych w gospodarce i kulturze oraz modernizacji, organizacji i zarządzania szkolnictwem. Problematyka pedagogiki pracy i psychologii pracy w tym okresie była dominująca, prowadząc do bardziej szczegółowych badań naukowych dotyczących np.: psychologicznych i pedagogicznych aspektów funkcjonowania rodziny górniczej, funkcji kierowania zespołami pracowniczymi i ich wpływu na postawę wobec obowiązków zawodowych, a także planowania funkcji wychowawczej w brygadach bądź oddziałach dużych zakładów przemysłowych.

Stan kadry samodzielnych pracowników nauki oraz bogaty dorobek naukowy całej społeczności akademickiej Wydziału zaowocował otrzymaniem w 1978 r. prawa nadawania stopnia doktora nauk humanistycznych w obu prowadzonych dyscyplinach naukowych.

W 1981 r. zlikwidowany został Instytut Pedagogiki, a w jego miejsce zostały powołane następujące Katedry: Badań Placówek Oświatowych (kierowana przez prof. dr. hab. Jana Poplucza¹⁵), Pedagogiki Społecznej (kierowana przez docenta, a następnie prof. dr. hab. Andrzeja Radziewicz-Winnickiego¹⁶), Wychowania Przedszkolnego i Nauczania Początkowego, zmieniona w 1993 r. na Katedrę Pedagogiki Wczesnoszkolnej (kierowana przez prof. zw. dr. hab. Henryka Moroza¹⁷), Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania (kierowana przez prof. zw. dr. hab. Wandę Bobrowską-Nowak), Organizacji Oświaty, która funkcjonowała do 1986 r. (kierowana przez doc. dr. hab. W. Goriszowskiego) oraz Pracownia Technologii Kształcenia.

W 1984 r. również w pionie psychologii nastąpiła podobna zmiana strukturalna. W miejsce Instytutu utworzono następujące katedry: Psychologii Ogólnej (kierowaną przez prof. dr. hab. Zofię Ratajczak), Psychologii Rozwojowej (kierowaną przez doc. dr. hab. Marię Bolechowską, Psychologii Zdrowia i Rozwoju Człowieka (kierowaną przez prof. dr. hab. Irenę Heszen-Niejodek), Społecznej

¹⁵ P. Kowolik, *Prof. dr hab. Jan Poplucz (1932–2008) – pedagog, dydaktyk, pedeutolog – wspomnienie*, „Nauczyciel i Szkoła”, 2008, nr 1–2, s. 235–239.

¹⁶ *Andrzej Radziewicz-Winnicki. Twórczość naukowa, bibliografia prac, działalność badawcza, praca dydaktyczna w latach 1970–2005*, oprac. E. Syrek, A. Roter, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 2005.

¹⁷ S. Palka, *Twórcze i aktywne życie prof. zw. dr. hab. Henryka Moroza*, [w:] S. Juszczyk, red., *Twórcze życie nauczyciela*, Impuls, Kraków 1996, s. 25–28. P. Kowolik, *Henryk Moroz*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2006, nr 1, s. 99–100.

Psychologii Kształcenia (kierowaną przez prof. dr hab. W.L. Wosińską) oraz Psychologii Klinicznej (kierowaną przez doc. dr hab. Jana M. Stanika).

Do struktury instytutowej na Wydziale wrócono w połowie lat 90., przy czym w instytutach funkcjonowały zarówno katedry, jak i zakłady. Duże katedry, takie jak Katedra Pedagogiki Społecznej, Katedra Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania czy Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej poddawane były zmianom strukturalnym.

W 2005 r. kierownictwo Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, którą utworzył prof. zw. dr hab. Henryk Moroz, a następnie rozwijała prof. UŚ dr hab. Maria T. Michalewska, przejął prof. zw. dr hab. Stanisław Juszczuk¹⁸. Wcześniej, bo w 2002 r. z Katedry tej wyłonił się Zakład Arteterapii. Natomiast z Katedry Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania w 1996 r. wyłoniły się cztery Zakłady: Zakład Pedeutologii (kierowany przez prof. dr hab. Barbarę Żechowską¹⁹), który w 2001 r. został połączony z Zakładem Zarządzania Oświatą; Zakład Pedagogiki Twórczości i Metod Badań, przemianowany 1.02.2005 r. na Zakład Pedagogiki Twórczości (kierowany przez prof. UŚ dr hab. Władysława Łuszczuk) a kiedy jego kierownikiem została prof. dr hab. Katarzyna Krasoń, nazwa zakładu została zmieniona na: Zakład Pedagogiki Twórczości i Ekspresji Dziecka; Zakład Teorii i Historii Kształcenia, przemianowany w 1.02.2005 r. w Zakład Teorii Kształcenia (kierowany do 30.09.2006 r. przez prof. UŚ dr hab. Danutę Dryndę, a następnie przekształcony w Zakład Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania, kierowany przez kilka lat przez dr hab. Grażynę Kempę a od września 2015 r. przez dr hab. Krzysztofa Maliszewskiego); Zakład Pedagogiki Porównawczej (kierowany przez prof. UŚ dr hab. Piotra Barczyka) oraz Zakład Zarządzania Oświatą (kierowany przez prof. UŚ dr hab. Dorotę Ekiert-Oldroyd), który w 2001 r. został zamieniony na Zakład Pedeutologii i Zarządzania Oświatą.

1.02.2005 r. na bazie Zakładu Pedagogiki Porównawczej powstała Katedra Teorii Wychowania kierowana przez prof. dr hab. Teresę Borowską a później przez prof. UŚ dr hab. Ewę Wysocką. Katedra Dydaktyki Ogólnej, kierowana przez prof. zw. dr hab. Wojciecha Kojasa, została przekształcona w Zakład Dydaktyki Ogólnej i Pedeutologii kierowany przez dr hab. Beatę Pitulę, a od 1.10.2016 r. przez dr hab. Ewę Szadzińską. Na bazie Katedry Badań Placówek Oświatowych powstała 1.10.2003 r. Katedra Pedagogiki Specjalnej kierowana przez prof. dr hab. Adama Stankowskiego. Od 1.10.2015 r. Zakładem Pedagogiki Specjalnej kieruje prof. dr hab. Anna Nowak. Również Katedra Pedagogiki Społecznej (kierowana przez prof. zw. dr hab. Andrzeja Radziewicz-Winnickiego)

¹⁸ S. Juszczuk, *Jubileusz 30-lecia Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów – a rozwój pedagogiki wczesnoszkolnej i pedagogiki przedszkolnej w katowickim akademickim ośrodku pedagogicznym*, [w:] S. Juszczuk, M. Kisiel (red.), *Pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna w rzeczywistości edukacyjnej i kulturowej w sytuacji zmiany społecznej. Jubileusz 30-lecia Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów*, Katowice 2010, s. 16–40.

¹⁹ B. Pitula, *Pamięci Profesor Barbary Żechowskiej*, „Chowanna” 2001, t. 2 (17), s. 122–127.

zmieniała swą strukturę ze względu na zmiany kadrowe, awanse i problematykę prowadzonych badań²⁰.

W 2012 r. zlikwidowano wszystkie pracownie, a w Katedrach zlikwidowano zakłady, a w 2014 r. z Instytutu Pedagogiki wyłoniły się dwie katedry funkcjonujące na prawach instytutu: Katedra Pedagogiki Społecznej i Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, natomiast wszystkie pozostałe katedry funkcjonujące w Instytutach przekształcono na zakłady.

CZASOPISMA WYDAWANE NA WYDZIALE

„Chowanna”, będąca półrocznikiem, do dziś jest wydawana na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, a jej redaktorami naczelnymi byli kolejni dziekani, ale od 2012 r. redaktorem naczelnym została wybrana przez Radę Wydziału prof. dr hab. Ewa Syrek. „Chowanna”, należąca do najstarszych w Polsce czasopism pedagogicznych cieszących się uznaniem polskiego środowiska pedagogów jest czasopismem recenzowanym oraz indeksowana jest na liście „B” MNiSW – za opublikowany na jej łamach artykuł autor otrzymuje 10 pkt. Warto dodać, iż „Chowanna” od nr 1 w 2014 roku jest wydawana pod patronatem Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN. Współczesna „Chowanna” stanowi interdyscyplinarne forum wymiany myśli i prezentacji wniosków badań naukowych w zakresie wieloaspektowego aktualizowania procesów edukacji, wychowania i innych rodzajów uczestnictwa społecznego w zmieniających się warunkach społeczno-kulturowych i cywilizacyjnych²¹.

W 2003 r. powołano do życia kolejne naukowe czasopismo (kwartalnik) *The New Educational Review*, które zostało założone przez trzy uniwersytety: Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (Republika Słowacji), Uniwersytet Ostrawski w Ostrawie (Republika Czech) oraz Uniwersytet Śląski w Katowicach (Polska). Honorowymi redaktorami są nestorzy pedagogiki: polskiej (najpierw prof. zw. dr Wincenty Okoń, *dr h.c. multi*, następnie prof. zw. dr hab. Czesław Kupisiewicz, *dr h.c.*, a od 2015 r. jest prof. zw. dr hab. Kazimierz Zbigniew Kwieciński, *dr h.c. multi*), czeskiej i słowackiej. Siedziba główna redakcji mieści się na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego, a redaktorem naczelnym czasopisma jest prof. zw. dr hab. Stanisław Juszczyk. Kwartalnik jest wydawany periodycznie przez Wydawnictwo *Adam Marszałek* w Toruniu. *The New Educational Review* jest jedynym czasopismem pedagogicznym o międzynarodowym zasięgu funkcjonującym w Europie Środkowej.

²⁰ E. Jarosz, E. Syrek, *Działalność naukowo-badawcza i organizacyjna Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego w latach 1980/81–2009/10. Wokół szkoły naukowej Profesora Andrzeja Radziewicza-Winnickiego*, [w:] E. Syrek (red.), *Czas społeczny akademickiego uczestnictwa w rozwoju i doskonaleniu civil society. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Radziewiczowi-Winnickiemu w 65. rocznicę urodzin*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2010.

²¹ „Chowanna”, półrocznik pedagogiczny, wydawany od 1929 r. przez Instytut Pedagogiczny w Katowicach, następnie przez Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach, a w końcu przez Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Katowice 1929–2016.

Ponieważ jest ono otwarte na prezentacje naukowych prac z całego świata, to na jego łamach zostały już opublikowane prace badaczy także z innych krajów Unii Europejskiej, takich jak: Anglia, Austria, Chorwacja, Finlandia, Hiszpania, Łotwa, Niemcy, Norwegia, Portugalia, Rumunia, Serbia, Słowenia, Szwajcaria, Szwecja, Węgry, Włochy oraz z innych krajów i kontynentów, jak np. Australii, Białorusi, Brazylii, Chin, Emiratów Arabskich, Hong-Kongu, Indonezji, Japonii, Jordanii, Kanady, Kazachstanu, Korei Płd., Malezji, Nigerii, Rosji, Turcji, RPA, Singapuru, Ukrainy i USA. Oprócz wersji drukowanej czasopismo ma wersję elektroniczną znajdującą się na stronie: www.educationalrev.us.edu.pl. W latach 2007–2013 kwartalnik był indeksowany na *Thomson Reuters Master Journal List* w Filadelfii, w bazie *Social Science Citation Index* (SSCI) oraz na liście „A” Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Od 2012 r. znajduje się na liście „B” naszego ministerstwa, otrzymując 15 pkt oraz indeksowany jest w następujących bazach: *EBSCO*, *Education Research Complete*, *Education source*, *ERICH PLUS*, *Google Scholar*, *Index Copernicus*, *Open Academic Journal Index*, *Scopus* i *Ulrichweb*.

UZYSKANIE UPRAWNIENÍ HABILITACYJNYCH

Pozyskanie czterech profesorów pedagogiki z zewnątrz (prof. dr hab. Teresa Borowska, prof. zw. dr hab. Wojciech Kojs, prof. zw. dr hab. Erich Petlak oraz prof. dr hab. Jerzy Zieliński) oraz otrzymanie tytułu naukowego przez trzech samodzielnych pracowników Instytutu Pedagogiki (prof. dr hab. Stanisława Juszczyka, prof. dr hab. Mirosławę Knapik oraz prof. dr hab. Adama Stankowskiego) oraz dwie uzyskane habilitacje (dr hab. Grażyna Kempa i dr hab. Anna Nowak; w 2005 r. stopień doktora habilitowanego uzyskała także dr hab. Wiesława Sacher) spowodowały znaczącą poprawę stanu kadrowego pionu pedagogiki i umożliwiło w 2005 r. przygotowanie merytorycznego wniosku do CK o przyznanie uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie pedagogika. Prezydium Centralnej Komisji 27 marca 2006 r. przyznało naszemu Wydziałowi bardzo ważne dla jego dalszego rozwoju pełne uprawnienia akademickie.

DOKTORATY HONOROWE DLA PROFESORA WINCENTEGO OKONIA I PROFESORA KAZIMIERZA ZBIGNIEWA KWIECIŃSKIEGO ORAZ PROFESURY HONOROWE

Prof. zw. dr hab. Wincenty Okoń, *dr h.c. multi*, członek rzeczywisty PAN był wybitnym humanistą, znakomitym pedagogiem, pedeutologiem, twórcą teorii procesu nauczania-uczenia się, teorii kształcenia wielostronnego i teorii szkoły, kreatorem największej i najbardziej twórczej pedagogicznej szkoły naukowej, integratorem akademickich środowisk pedagogicznych w Polsce²². Jego dokona-

²² S. Juszczyk, *Prof. zw. dr hab. dr h.c. Wincenty Okoń. Życie i twórczość naukowa*, „Chowanna” 2006, tom 2(27), s. 179–189.

nia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne stały się powodem, dla którego Rada Wydziału Pedagogiki i Psychologii skierowała uchwałę do Senatu Uniwersytetu Śląskiego o nadanie mu najwyższej godności akademickiej, jaką jest doktorat *honoris causa*, którą Senat przyznał doktorantowi 26 września 2006 r. Ceremonia wręczenia dyplomu doktora honorowego odbyła się 5 grudnia 2006 r. w Pałacu Kazimierzowskim, siedzibie rektoratu Uniwersytetu Warszawskiego.

Prof. zw. dr hab. Kazimierz Zbigniew Kwieciński, *dr h.c. multi*, członek rzeczywisty PAN jest wybitnym uczonym, twórcą uznanej szkoły w zakresie socjologii edukacji i młodzieży, pedagogiki społecznej, politologii oświaty i pedagogiki ogólnej, znakomitym erudytą, nieustannie rozwijającym dyskurs naukowy, organizatorem wielu instytucji naukowych w kraju, inicjatorem współpracy między wydziałami pedagogicznymi, autorem imponującego i oryginalnego dorobku naukowego (jest najczęściej cytowanym pedagogiem), zawierającego studia awangardowych nurtów rozwoju humanistyki na świecie, które z powodzeniem wprowadzał do polskiej pedagogiki²³. Z powyższych powodów Senat Uniwersytetu Śląskiego, na wniosek naszej Rady Wydziału, postanowił przyznać mu godność doktora honorowego, która została wręczona w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej w Katowicach 20 maja 2014 r.

Na podstawie wniosku Rady Wydziału Pedagogiki i Psychologii Senat Uniwersytetu Śląskiego podjął uchwałę w sprawie nadania godności profesora honorowego Uniwersytetu Śląskiego dwóm profesorom: prof. zw. dr hab. Bogusławowi Śliwerskiemu i prof. zw. dr hab. Jerzemu Marianowi Brzezińskiemu. Godności te zostały wręczone podczas inauguracji roku akademickiego 2015/2016 w Uniwersytecie Śląskim.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWO-BADAWCZA

W 2002 r. Wydział Pedagogiki i Psychologii otrzymał drugą kategorię w klasyfikacji KBN, a pedagogika i psychologia z roku na rok zajmowała coraz wyższe miejsca w ogólnopolskich rankingach tygodników „Wprost” i „Polityka”. W latach 2009–2012 Wydział posiadał kategorię naukową „A” w klasyfikacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a od 2013 r. posiada kategorię „B”. W związku z tym intensyfikujemy swą działalność naukowo-badawczą, w tym publikacyjną, aby ponownie uzyskać kategorię „A”.

Obecnie na Wydziale pracuje 155 nauczycieli akademickich, a wśród nich: 7 profesorów tytularnych, w tym 3 na stanowisku profesora zwyczajnego, 25 doktorów habilitowanych, 77 doktorów oraz 46 magistrów.

Oba Instytuty i Katedry przywiązują dużą wagę do kontynuowania i poszerzania wielokierunkowej współpracy z zagranicznymi ośrodkami akademickimi w wielu krajach na świecie: m.in. w Austrii, Belgii, Chinach, Czechach, Estonii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Japonii, Korei Południowej, Niemczech, Rumunii,

²³ Zbigniew Kwieciński, *Doctor Honoris Causa Universitatis Silesiensis*, oprac. naukowe K. Krasoń, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2014.

Słowacji, Ukrainy, Węgrzech, Wielkiej Brytanii, Włoszech czy USA. Pracownicy Wydziału prowadzą w sumie 18 projektów badawczych w ramach uniwersytetu, w tym 3 granty Narodowego Centrum Nauki, a także uczestniczą w zagranicznych i krajowych projektach badawczych. Wyjeżdżają na pobyty studyjne, staże i stypendia do ośrodków akademickich na kilku kontynentach. Problematyka podejmowanych badań w obu pionach zawsze jest związana z aktualnymi tendencjami i nurtami rozwoju pedagogiki i psychologii nie tylko w Polsce, ale i w świecie.

W 2015 roku pracownicy naukowo-dydaktyczni Wydziału Pedagogiki i Psychologii opublikowali łącznie 328 prac naukowych, a w tym 1 monografię anglojęzyczną, 14 monografii polskojęzycznych, 7 prac pod redakcją, 89 artykułów w językach obcych w recenzowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym, 48 artykułów w czasopismach polskojęzycznych, 158 rozdziałów w polskich monografiach naukowych oraz 11 rozdziałów w zagranicznych monografiach naukowych. Ponadto pracownicy ogłosili 249 referatów na ogólnopolskich konferencjach naukowych oraz 57 referatów na konferencjach zagranicznych.

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA

Od roku akademickiego 2001/2002 wprowadzono na Wydziale europejski system punktów kredytowych (ECTS). Modernizacja planów studiów, dostosowanie ich do wymagań resortu oraz rynku pracy podniosło skutecznie jakość kształcenia. W celu ewaluacji jakości kształcenia na wszystkich kierunkach i formach studiów przeprowadza się corocznie ankiety wśród studentów oceniające szereg parametrów charakteryzujących jakość realizacji określonych przedmiotów (obecnie modułów) przez poszczególnych nauczycieli akademickich. Przedstawione działania doprowadziły już kilkakrotnie do uzyskania przez oba kierunki studiów pozytywnej oceny Państwowej Komisji Akredytacyjnej, a obecnie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Instytut Psychologii prowadzi jednolite stacjonarne i niestacjonarne (wieczorowe) studia magisterskie, dla których siatki studiów są identyczne, w następujących specjalizacjach – psychologia: kliniczna i sądowa, kliniczno-wychowawcza dzieci i młodzieży, pracy i organizacji, zdrowia i choroby oraz społeczna i środowiskowa. Od roku akademickiego 2007/2008 Instytut Pedagogiki prowadzi rekrutację na studia licencjackie (czyli I stopnia) oraz studia uzupełniające (II stopnia) na różnych specjalnościach. Od 2013 r. wprowadzono trzeci kierunek studiów: Pedagogika specjalna, a od r. ak. 2016/2017 uruchomiliśmy dwa kolejne kierunki studiów: Arteterapię (realizowaną we współpracy z Akademią Muzyczną i Akademią Sztuk Pięknych) oraz Zarządzanie zasobami ludzkimi. Nasi studenci wyjeżdżają do zagranicznych ośrodków akademickich w ramach programów międzynarodowych.

Od lat dziewięćdziesiątych prowadzimy studia doktoranckie z pedagogiki i psychologii, najpierw jako studia środowiskowe we współpracy naukowej z Wydziałem Nauk Społecznych, a od 2006 r. prowadzimy je już samodzielnie.

W konkluzji można stwierdzić, że dążymy do tego, by nasz Wydział był przygotowany do kształcenia innowacyjnego i ustawicznego, kształcenia interdyscyplinarnego, zindywidualizowanego oraz ukierunkowanego na potrzeby studentów, wykorzystującego najnowsze technologie i metody kształcenia.

ZAMIERZENIA

Strategia rozwoju Wydziału, uchwalona na Radzie Wydziału 26 lutego 2013 roku jest zgodna ze strategią rozwoju Uniwersytetu Śląskiego na lata 2012–2020 i dotyczy m.in. rozwoju nauki i badań naukowych, kształcenia na najwyższym poziomie na wszystkich rodzajach studiów oraz dobrej współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Wydział Pedagogiki i Psychologii w swojej czterdziestoletniej tradycji udowadnia licznymi osiągnięciami wszystkie cele strategiczne, o których jest mowa w strategii.

Nasz Wydział ze swą ofertą badań naukowych i ściśle związanej z nią dydaktyki jest otwarty na oczekiwania społeczności, w której funkcjonuje, na potrzeby studentów chcących podejmować studia, po ukończeniu których uzyskują satysfakcjonującą pracę. Dlatego chcemy proponować nowe specjalności, które zachęcą młodzież do studiowania na naszym Wydziale. Bogata oferta kwalifikacyjnych studiów podyplomowych pozwala zainteresowanym na podejmowanie możliwości doskonalenia zawodowego. Pracownicy naukowo-dydaktyczni z różnych ośrodków akademickich w Polsce otwierają na Radzie Wydziału Pedagogiki i Psychologii przewody doktorskie, a także poprzez CK postępowania habilitacyjne oraz procedury o uzyskanie tytułu profesora. Nasz Wydział stał się znaczącym ośrodkiem naukowym w naukach społecznych, o silnej kadrze naukowej, wydaje dwa parametryzowane przez MNiSW czasopisma naukowe, prowadzi oryginalne i ważne pod względem poznawczym badania naukowe, a pracownicy publikują liczące się monografie naukowe oraz artykuły w czasopiśmie o międzynarodowym i ogólnopolskim zasięgu. Celem nadrzędnym naszych wspólnych działań jest wysoka jakość podejmowanych badań naukowych i realizowanego procesu dydaktycznego – chcemy, aby nasz Wydział był coraz silniejszy i coraz lepiej postrzegany w polskim środowisku naukowym, a także w zagranicznych ośrodkach akademickich.

BIBLIOGRAFIA

Andrukowicz W., „Chowanna” – w dwusetną rocznicę urodzin Bronisława F. Trentowskiego, „Chowanna” 2009, tom jubileuszowy, red. W. Kojs, *Modalne aspekty treści kształcenia*.

Andrzej Radziejewicz-Winnicki. *Twórczość naukowa, bibliografia prac, działalność badawcza, praca dydaktyczna w latach 1970–2005*, oprac. E. Syrek, A. Roter, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 2005.

„Auxilium Sociale – Wsparcie Społeczne” – kwartalnik naukowy pod redakcją naukową A. Radziejewicz-Winnickiego, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 1997–2005.

Bobrowska-Nowak W., *Kartki z przeszłości „Chowanny”*, „Chowanna” 1993, t. 1.

Bocian F., *Henryk Gąsior – Jubileusz pedagoga*, „Nauczyciel i Szkoła” 1998, nr 2(5), s. 166–174.

Budniak B., *Czasopismo pedagogiczne „CHOWANNA” (1929-1997). Zarys monograficzny*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1999.

„Chowanna”, półrocznik pedagogiczny wydawany od 1929 r. przez Instytut Pedagogiczny w Katowicach, następnie przez Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach, a w końcu przez Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Katowice 1929–2016.

Czernichowski E., *Organizacja i znaczenie Instytutu Pedagogicznego w Katowicach*, Katowice 1930.

Drynda D., *Molak Adolf*, [w:] Bobrowska-Nowak W., Drynda D., red., *Słownik pedagogów polskich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1998, s. 141–142.

Gąsior H., Barczyk P., Ratajczak Z., *Wydział Pedagogiki i Psychologii*, [w:] *10 lat Uniwersytetu Śląskiego*, Katowice 1978, s. 146–156.

Golec J., Bojda J., *Słownik biograficzny ziemi cieszyńskiej*, Cieszyn 1998.

Grzybowa M., *Nauczyciel-eksperymentator, naukowiec, pedagog, pedeutolog. Życie – działalność edukacyjna – działalność twórcza Jana Bohuckiego (1901–1991)*, „Nauczyciel i Szkoła” 1997, nr 2(3), s. 141–145.

Instytut Pedagogiczny w Katowicach. Broszura Informacyjna. Nakładem IP. Gmach Gimnazjum Państwowego. Drukarnia W.L. Anczyca i s-ki, Poznań 1928, s. 5.

Jarosław E., Syrek E., *Działalność naukowo-badawcza i organizacyjna Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego w latach 1980/81–2009/10. Wokół szkoły naukowej Profesora Andrzeja Radziewicza-Winnickiego*, [w:] E. Syrek (red.), *Czas społeczny akademickiego uczestnictwa w rozwoju i doskonaleniu civil society. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Radziewiczowi-Winnickiemu w 65. rocznicę urodzin*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2010.

Juszczyk S., *Prof. zw. dr hab. dr h.c. Wincenty Okoń. Życie i twórczość naukowa*, „Chowanna” 2006, Tom 2(27), s. 179–189.

Juszczyk S., *80 lat historii kształcenia nauczycieli na Śląsku*. Wydawca Fundacja dla Śląska, Katowice 2009.

Juszczyk S., *Jubileusz 30-lecia Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów – a rozwój pedagogiki wczesnoszkolnej i pedagogiki przedszkolnej w katowickim akademickim ośrodku pedagogicznym*, [w:] S. Juszczyk, M. Kisiel (red.), *Pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna w rzeczywistości edukacyjnej i kulturowej w sytuacji zmiany społecznej. Jubileusz 30-lecia Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów*, Wydawca Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Katowice 2010, s. 16–40.

Kowolik P., *Jubileusz 70-lecia urodzin i 50-lecia pracy zawodowej Profesora Włodzimierza Lecha Goriszowskiego*, „Nauczyciel i Szkoła” 1999, nr 2(7), s. 202–206.

Kowolik P., *Prof. zw. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak – pedagog, psycholog i historyk wychowania*, [w:] M. Wójcik, red., *Wychowanie – Opieka – Wsparcie. Tradycje i doświadczenia polskiej pedagogiki oraz możliwości współczesnego ich wykorzystania*, GWSP, Mysłowice 2002, s. 17–21.

Kowolik P., *Józef Pieter (1904–1989) – psycholog, pedagog, filozof*, „Nauczyciel i Szkoła” 2004, nr 1–2, s. 385–392.

Kowolik P., *Henryk Moroz*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2006, nr 1, s. 99–100.

Kowolik P., *Prof. dr hab. Jan Poplucz (1932–2008) – pedagog, dydaktyk, pedeutolog – wspomnienie*, „Nauczyciel i Szkoła”, 2008, nr 1–2, s. 235–239.

Palka S., *Twórcze i aktywne życie prof. zw. dr hab. Henryka Moroza*, [w:] S. Juszczyk, red., *Twórcze życie nauczyciela*, Impuls, Kraków 1996, s. 25–28.

Pituła B., *Pamięci Profesor Barbary Żechowskiej*, „Chowanna” 2001, t. 2 (17), s. 122–127.

„The New Educational Review”, kwartalnik pedagogiczny, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003–2016.

Zbigniew Kwieciński, *Doctor Honoris Causa Universitatis Silesiensis*, oprac. naukowe K. Krasoń, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2014.